
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:10

Bejakade dokument

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör bestämmelserna i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument och i motion 2015:82 att kyrkostyrelsen ska utreda frågor om bejakade dokument normerande karaktär. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhåller att termen ”bejakade dokument” pekar på att det är fråga om dokument som tas emot och bejakas inom kyrkan som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Någon särskild beslutsordning för sådana dokument behöver inte finnas. Vidare noterar utskottet att när bestämmelserna om ”bejakade dokument” infördes framhölls att dokument av detta slag inte kan läggas till grund för att pröva om den som har uppdrag inom kyrkans vinningstjänst har övergivit Svenska kyrkans lära. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås men pekar också på behovet av fortsatt teologisk reflexion kring hur olika lärodokument ska uppfattas.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:53.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:82.

Motionernas förslag

Motion 2015:53 av Dan Sarkar, Ordning för bejakande av dokument

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en ordning för bejakande av dokument.

Motion 2015:82 av Tomas Jansson m.fl., Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om innebörden i att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument är av normerande karaktär för vår tro, bekännelse och lära.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:53 i yttrandet Ln 2015:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tillkomsten av bestämmelserna om bejakade dokument

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen finns en bestämmelse av Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Det som står där överensstämmer i stor utsträckning med den grundläggande lärobestämmelsen i 1686 års kyrkolag. Bestämmelsen i kyrkoordningen övertogs ordagrant från en tidigare kyrklig kungörelse beslutad av 1992 års kyrkomöte när 1686 års kyrkolag ersattes av en ny kyrkolag. Kyrkomötet kunde utnyttja sin kompetens sedan tio år att fatta beslut om Svenska kyrkans lära.

En förändring i förhållande till det som angavs i 1686 års kyrkolag är att det i den kyrkliga kungörelsen och nu i kyrkoordningen sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ”är förklarad och kommenterad /---/ i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Den förändringen var mer omdiskuterad när den först tillkom än när kyrkoordningen beslutades. Det var 89 procent av remissinstanserna som svarade ja på frågan om bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i sin helhet kunde fastställas av kyrkomötet.

När den kyrkliga kungörelsen utfärdades 1992 hade Svenska kyrkans centralstyrelse i sin skrivelse (CsSkr 1992:4) *Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära* föreslagit att det skulle talas om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument”. En annan formulering fanns i det utredningsförslag som utgjorde utgångspunkten för Centralstyrelsens förslag. Centralstyrelsen angav dock att den med en majoritet av remissinstanserna delade en positiv syn på att ”ge uttryck åt den även efter 1500-talet fortgående bekännelseprocessen, både som tillkomstprocess och receptionsprocess, varvid, såsom flera remissinstanser påpekat, inte minst det sistnämnda är av vikt. Det är i första hand inte fråga om dokument som tillkommit i en godkänd beslutsprocess utan om sådana som till följd av bruket av dem *visat sig vara* förklaringar och kommentarer till vår kyrkas tro, bekännelse och lära och samtidigt har ställning av officiella texter.”

Som de viktigaste kriterierna för att ett dokument ska kunna bidra till kyrkans självförståelse angående tro, bekännelse och lära angav Centralstyrelsen att det skulle vara teologiskt riktningssgivande för Svenska kyrkan, ange ämnesmässig fördjupning och vara sakligt förtydligande. Utifrån dessa kriterier gav Centralstyrelsen exempel på några olika slag av dokument som med styrelsens terminologi hade karaktären som ”antagna dokument”. Centralstyrelsen angav att fler exempel skulle kunna ges men menade att det skulle vara förfelat att försöka göra en fullständig uppräkningslista. ”Svenska kyrkans bekännelseutveckling kan och får inte avslutas. Den skall fortgå som hittills. Nya dokument kan därför i framtiden läggas till de nämnda exemplen.”

För beredningen av Centralstyrelsens skrivelse inför kyrkomötets beslut svarade Andra kyrkolagsutskottet. I sitt betänkande 2KL 1992:1 konstaterade utskottet att syftet med skrivningen om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument” var att visa att bekännelsen är en levande storhet och bekännelseutvecklingen kontinuerlig. Utskottet ansåg det angeläget att detta kom till uttryck i det som fastställdes beträffande Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Den [av Centralstyrelsen] valda formuleringen är dock inte helt lyckad. Mot denna bakgrund anser utskottet att det är mindre lämpligt att använda ordet ”antagen” i detta sammanhang. Ordet leder tanken till en formell beslutsprocess av något slag. Det är emellertid inte detta som åsyftas här. Egentligen handlar det om en mottagningsprocess. Alternativen ”bejakad” eller ”mottagen” svarar, enligt utskottets mening,

bättre mot detta förhållande. Utskottet föreslår ordet ”bejakad” eftersom detta markerar att här är fråga om en innehållslig mottagningsprocess.

Andra kyrkolagsutskottet pekade på att en funktion för bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är att utgöra en grund för att avgöra om en präst eller biskop hade brutit mot sina vagningslöften. Samma utskott hade året innan (2KL 1991:1) framhållit att det måste finnas en preciserad rättsgrundsats för att avgöra om en präst bekänner Svenska kyrkans lära. Utskottet framhöll som sin bestämda mening, att ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vagningslöften.

Kyrkoordningen

Som tidigare har noterats fördes samma bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som fanns i den kyrkliga kungörelsen från 1992 in i kyrkoordningen när denna fastställdes av 1999 års kyrkomöte. Några remissinstanser hade synpunkter på skrivningen om ”andra bejakade dokument” när förslaget till kyrkoordning remissbehandlades. I kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) angav Svenska kyrkans centralstyrelse att om några nya dokument ska antas som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är det kyrkomötet som har att slutligt fatta ett sådant beslut. I linje med vad som sagts vid 1992 års kyrkomöte konstaterade man att det är fråga om mer än en beslutsordning när det talas om ”av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Det måste vara fråga om dokument som accepterats på ett brett plan inom Svenska kyrkan och där ett beslut snarast får karaktären av att formellt bekräfta detta förhållande. Detta kan gälla olika slags dokument, t.ex. ett biskopsbrev som fått denna ställning.

När 1999 års kyrkomöte behandlade kyrkoordningen fanns en motion (1999:159) med förslag om att den sista raden om bejakade dokument i 1 kap. 1 § skulle utgå. I sitt betänkande 2KL 1999:1 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* noterade Andra kyrkolagsutskottet att Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen hade angett att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och lärutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna ska uppfattas. ”I det sammanhanget bör inte minst frågorna kring de i paragrafens sista rad nämnda ’andra av Svenska kyrkan bejakade dokument’ belysas. Detta uppmärksammades redan när 1992 års kyrkomöte antog den kungörelse som nu förts in som en portalparagraf i kyrkoordningen.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2015:53 och 2015:82.

I detta betänkande behandlas två motioner som på olika sätt tar upp frågor om det som sägs i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I bakgrundsteckningen redovisas tillkomsten av denna del av kyrkoordningens bestämmelser om Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Tillsyns- och uppdragsutskottet vill här, med anknytning till vad som sades när kyrkoordningen tillkom och vad Läronämnden anfört, utveckla vad utskottet menar ligger i begreppet ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära anges i 1 kap. 1 § i en bestämd ordning. Först de bibliska skrifterna som har en särställning som *norma normans* (den normerande normen). Därefter de tre fornkyrkliga och allmänkyrkliga trosbekännelser som jämte Augsburgska bekännelsen sammanfattar tron, bekännelsen och läran. Genom Uppsala mötes beslut 1593, som innebar det slutliga bekräftandet av reformationen, bejakades och erkändes Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Slutligen anges att tron, bekännelsen och läran är förklarad och kommenterad i Konkordieboken, som rymmer flera dokument från 1500-talets reformation, men även i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

I förarbetena till kyrkoordningen sågs det som nödvändigt att en bestämning av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ger uttryck för att den levande tron måste stå i dialog med och ge svar på sin tids frågor. Grunden är alltid det bibliska budskapet om Jesus Kristus, hans liv, död och uppståndelse. Reformationstidens skrifter är tillkomna i en bestämd historisk situation och bär prägel av detta. När Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund ska göra reda för sin tro, bekännelse och lära är det inte möjligt att endast hänvisa till dokument från 1500-talet. Det en gång givna måste uttryckas på nytt. Detta behöver framgå i kyrkoordningens bestämmelser. Dessa förhållanden utgjorde motiv för att säga att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära förklaras och kommenteras även i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

I det till detta betänkande bifogade läronämndsytttrandet 2015:10y framhålls att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt växer fram i gudstjänst och liv och att denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt”. Citatet är hämtat från ett tidigare yttrande från Läronämnden, avgivet när begreppet ”bejakade dokument” infördes i bestämmelserna om tro, bekännelse och lära. Ur kyrkans fortsatta gudstjänstfirande och liv växer fram nya dokument vilka utifrån sin tids förutsättningar förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Att dokument blir bejakade är inte i första hand fråga om ett formellt beslutsförfarande utan om att de tas emot och känns igen på ett bredare plan inom kyrkan som uttryck för tron, bekännelsen och läran. Det kan ske t.ex. när psalmer brukas i gudstjänsten eller när teologiska dokument av skilda slag används som auktoritativa uttryck för vad Svenska kyrkan står för.

När bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära beslutades konstaterade man att det inte fanns några dokument som genom särskilda beslut hade givits ställning som ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Detta konstaterande gäller alltså. I förarbetena till kyrkoordningen gavs dock exempel på vilken typ av dokument som det kan vara fråga om. I den i bakgrunden nämnda skrivelsen till 1992 års kyrkomöte lyftes som exempel på dokument av detta slag fram följande: 1878 års katekesutveckling, den text angående synen på kyrkans ämbete som lades till grund för överläggningarna om nattvardsgemenskap med Church of England i Uppsala 1909, uttalanden av grundläggande lärokaraktär som Svenska kyrkan bejakat som medlemskyrka i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet, 1985 års kyrkomötes svar på det ekumeniska dokumentet ”Dop, nattvard, ämbete” och biskopsbrevet ”Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan”. Utskottet menar att även andra biskopsbrev genom sitt bruk kan få ställning som bejakade dokument. Detta kan också gälla beträffande nya ställningstaganden i ekumeniska dialoger som gjorts efter att svaret avgavs på ”Dop, nattvard, ämbete”.

I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument. Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att ett sådant uppdrag inte bör ges. En särskild beslutsordning ger inte uttryck för det som enligt utskottet är den egentliga innebörden i ”bejakade” dokument. I den utsträck-

ning det är fråga om att fatta direkta beslut om för hela Svenska kyrkan gällande bestämmelser och dokument står det enligt utskottets mening redan klart att detta är en uppgift för kyrkomötet. Som framgår av bakgrundsteckningen framhölls detta också av Svenska kyrkans centralstyrelse i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte. För beslut i frågor som avser Svenska kyrkans lära finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen, 11 kap. 17 och 18 §§. Dessa bestämmelser innebär att Läronämnden och biskoparna har givits en särskild ställning vid sådana beslut.

I motion 2015:82 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda innebörden av att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument ”är av normerande karaktär för vår tro bekännelse och lära”. I motionen ställs frågor om ”exakt vilka dokument” det är fråga om och om ”exakt i vilken mening” de är normerande för vår kyrka. I begreppet ”bejakade” dokument ligger primärt att det är fråga om sådana dokument som inom kyrkan har tagits emot som uttryck för dess tro. En definitiv precisering av vilka dokument det är fråga om kräver att det fattas beslut på ett sätt som står i motsättning till den öppnare och mindre avgränsande hållning som bestämmelserna om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” ger uttryck för. På en punkt har det, som framgår av bakgrundsteckningen, gjorts ett ställningstagande i fråga om sådana dokument normerande karaktär. Det har framhållits att sådana dokument inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vigningslöften.

Med viss koppling till det som tas upp i motion 2015:82 vill utskottet lyfta fram det som redovisas avslutningsvis i bakgrundsteckningen. Där sägs att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och läroutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ska uppfattas. I en sådan process måste ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” behandlas men inte bara dessa. I en skrivelse till 1993 års kyrkomöte, där resultatet av det bekännelsearbete som hade pågått 1983–1993 redovisades, lades fram förslag om inrättandet av Svenska kyrkans teologiska kommitté. Utskottet ser det som naturligt att det är den teologiska kommittén och inte kyrkostyrelsen som är det organ som svarar för arbetet med den fortsatta teologiska reflexionen kring de olika lärodokumenterna. Det som här sägs har också en koppling till de frågor som utskottet behandlar i betänkandet TU 2015:16 om arbetet med bekännelsefrågor och den evangelisk-lutherska identiteten.

Mot bakgrund av det som här anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionerna 2015:53 och 2015:82.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson,

TU 2015:10

Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag anser att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet att med anledning av motion 2015:82 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att belysa vilka dokument Svenska kyrkan bejakar.

Anna Ekström

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:10y

Ordning för bejakande av dokument

Läronämndens yttrande över motion 2015:53

Som framgår av 1 kap. 1 § i kyrkoordningen växer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt fram i gudstjänst och liv. Denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt” (Ln 1992:8). Dokument som uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära bejakas därför på skilda sätt och av olika beslutande organ inom Svenska kyrkan. Bland annat kan kyrkomötet besluta att bejaka specifika dokument (se Ln 2014:10y).

Dokument av bekännelsekaraktär växer alltså fram, antas och bejakas på flera olika sätt i vår kyrka. Det är därför inte nödvändigt i en evangelisk-luthersk kyrka att ha endast en ordning för bejakande av dokument.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.